

**Fenomen
prezydenckiego
systemu rządów
w Meksyku**

*Rodzicom,
Bratu i Siostrze*

Łukasz Czarnecki

**Fenomen
prezydenckiego
systemu rządów
w Meksyku**

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2020

Recenzenci: dr hab. Piotr Uziębło, prof. UG
dr hab. Krzysztof Prokop, prof. UPH

Redakcja: Agnieszka Zagozda

Korekta: Agnieszka Zagozda, Ewdokia Cydejko

Projekt okładki: Katarzyna Juras

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Copyright © by Łukasz Czarnecki

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2020

ISBN 978-83-66470-01-9

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: Totem, Inowrocław

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	13
Metodologia pracy	19
Struktura pracy	20

Część I

Geneza konstytucjonalizmu i systemu prezydenckiego w Meksyku

Uwagi wstępne	25
Rozdział 1. Ewolucja ustroju prezydenckiego w XIX wieku	27
1.1. Wstęp	27
1.2. Ewolucja ustroju w latach 1800–1822	28
1.2.1. Konstytucja z Kadyksu z 1812 r.	30
1.2.2. José María Morelos y Pavón jako pierwszy Generalissimus .	31
1.2.3. Konstytucja z Apatzingán z 1814 r.	32
1.3. Ewolucja ustroju w latach 1822–1855	33
1.3.1. Pierwsze Imperium Meksykańskie w latach 1822–1823.	34
1.3.2. Konstytucja z 1824 r.	35
1.3.3. Konstytucja z 1836 r.	40
1.3.4. Podstawy Organiczne z 1843 r.	43
1.3.5. Akt konstytucyjny z 1847 r.	44
1.3.6. Dyktatura w latach 1853–1855	46
1.4. Ewolucja ustroju w latach 1855–1876	47
1.4.1. Ustawy o Reformie i Konstytucja z 1857 r.	47
1.4.2. Drugie Imperium Meksykańskie (1863–1867)	51
1.4.3. Okres „Republiki Odrodzonej” w latach 1867–1876	53
1.5. Lata porfiriatu 1876–1911	54
1.6. Podsumowanie	59
Rozdział 2. Ewolucja systemu prezydenckiego w latach 1911–1980	61
2.1. Wstęp	61
2.2. Rewolucja meksykańska z 1910 r. i jej wpływ w latach 1911–1920	62
2.2.1. Od planu z San Luis Potosi do uchwalenia konstytucji	62

2.2.2. Konstytucja z 1917 r.	65
2.2.2.1. Uprawnienia prezydenta	66
2.2.2.2. Władza ustawodawcza i sądownicza	71
2.3. Kształtowanie się funkcji prezydenta w latach 1920–1982	73
2.3.1. Ewolucja relacji prezydent a stany federalne	76
2.3.2. Partia: determinantka władzy i pozycji prezydenta	79
2.4. Podsumowanie	85
Uwagi końcowe do części I	87

Część II

Transformacja ekonomiczna i polityczna oraz jej wpływ na urząd prezydenta Meksyku

Uwagi wstępne	91
--------------------	----

Rozdział 3. Transformacja ekonomiczno-polityczna

i reforma prawa	93
3.1. Wstęp	93
3.2. Geneza paradygmatu wolnorynkowego	94
3.3. Modernizacja w sferze prawa	96
3.3.1. Miguel de la Madrid i jego prezydentura	97
3.3.2. Prezydentura Carlosa Salinasa de Gortariiego	101
3.3.3. Prezydentura Ernesta Zedillo	107
3.3.4. Prezydentura Vicente Foxa	110
3.3.5. Prezydentura Felipe Calderóna	111
3.3.6. Prezydentura Enrique Peña Nieto	112
3.3.7. Wnioski	114
3.4. Ewolucja pozycji i funkcjonowania urzędu prezydenta	116
3.4.1. Prezydent i federalna administracja publiczna	116
3.4.2. Wybór prezydenta	120
3.4.3. Uprawnienia prezydenta	124
3.5. Podsumowanie	138

Rozdział 4. Ewolucja relacji prezydenta z Kongresem

4.1. Wstęp	141
4.2. Ewolucja relacji w latach 1982–2018	141
4.2.1. Ewolucja w latach 1982–1988	142
4.2.2. Ewolucja w latach 1989–2000	143
4.2.3. Ewolucja w latach 2000–2012	145
4.2.4. Ewolucja w latach 2013–2018	146
4.2.5. Zmiany od 2019 r.	147
4.3. Funkcje Kongresu	148

4.3.1. Izba Deputowanych	149
4.3.2. Senat	150
4.4. Ewolucja relacji prezydenta z Kongresem	153
4.4.1. Inicjatywa ustawodawcza i prawo weta	153
4.4.2. Współdziałanie w zakresie uprawnień nominacyjnych	158
4.4.3. Funkcje kontrolne Kongresu	159
4.4.4. Rola Kongresu w przypadku opróżnienia urzędu prezydenta	160
4.4.5. Współdziałanie przy uchwalaniu budżetu i spłacie długu publicznego	161
4.4.6. Uprawnienia do przeprowadzania konsultacji	162
4.4.7. Uprawnienia do nowelizacji konstytucji	163
4.5. Podsumowanie	163

Rozdział 5. Ewolucja relacji prezydenta z władzą sądowniczą.

Istota sporów konstytucyjnych	165
5.1. Wstęp	165
5.2. Sąd Najwyższy i spory konstytucyjne	167
5.3. Analiza jakościowo-porównawcza	180
5.3.1. Wprowadzenie do QCA	180
5.3.2. <i>Crisp set</i> dla modelu prezydenckiego systemu rządów	182
5.3.2.1. Skład sędziowski i decyzje SCJN	183
5.3.2.2. Zgodność z założeniami Planu Rozwoju Narodowego prezydenta	184
5.3.2.3. Wpływ na proces legislacyjny	185
5.3.3. Spory konstytucyjne	185
5.3.4. Rezultat i dyskusja	193
5.4. Podsumowanie	196
Uwagi końcowe do części II	197

Część III

Prezydent wobec zmian ekonomicznych oraz realizacji społecznych praw człowieka

Uwagi wstępne	201
---------------------	-----

Rozdział 6. Konstytucyjne prawa społeczne a prezydencki system rządów

6.1. Wstęp	203
6.2. Instytucja <i>amparo</i> a ochrona praw społecznych	204
6.3. Prawo do edukacji	215
6.4. Prawo własności	219

6.5. Prawo do pracy	223
6.6. Prawo do ochrony zdrowia	226
6.7. Kształtowanie i ochrona praw społecznych a prezydencki system rządów	228
6.8. Podsumowanie	231

Rozdział 7. Prezydent Meksyku wobec zmian ekonomicznych i społecznych	233
7.1. Wstęp	233
7.2. PRONASOL: solidarność, modernizacja i kontrola polityczna	235
7.3. PROGRESA: neoliberalizm i klientelizm	237
7.4. <i>Oportunidades</i> : kontynuacja konsolidacji systemu prezydenckiego	239
7.5. PROSPERA: inkluzja społeczna i kontrola w terenie	242
7.6. Podsumowanie	249
Uwagi końcowe do części III	250

Zakończenie	253
--------------------------	------------

Wykaz rycin i tabel	271
----------------------------------	------------

Indeks nazwisk	273
-----------------------------	------------